Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

31ste jaargang 2000/3 (183)
mei - juni

HORIZONtaal

Manifest 2000

Democratisch deficit (p.6)

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

In dit nummer

HORIZONTAAL, Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 31ste jaargang.

Redactie en administratie: Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00, fax: (03) 233 54 33, E-adres: horizontaal@fel.esperanto.be, infopagina's: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR
Rekeningen: t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie: Guido Van Damme, Ivo Durwael, Eddy Raats, Jo Haazen
Medewerkers: Paul Peeraerts, Wim M.A. De Smet, Jean Pierre VandenDaele, Lode Van de Velde, Emiel Van Damme, Raymond Wylleman, Marc Cuffez, e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

HORIZONTAAL verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Documentatiecentrum

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond omvat een bibliotheek met meer dan 1800 titels en 87 tijdschriften over Esperanto, taalproblemen, Esperantologie en Interlinguïstiek. Het beschikt tevens over een eigen WEB-site waarop actuele informatie geregeld wordt aangepast en een INTERNET-aansluiting voor internationale raadplegingen. U kan er terecht alle werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Esperanto op de radio

Er zijn regelmatige radiouitzendingen in het Esperanto. Sommige zijn gewoon via de middengolf te ontvangen, enkele gaan er via de satelliet (Hot Bird of Astra), voor de meeste heb je echter een korte-golfontvanger nodig. Enkele programma's zijn ook via INTERNET (I) te beluisteren.

Station	Dag	Uur	kHz	meter
Havana	zo	*19.30-20.00*	13715	21,87
			13750	21,82
		22.00-22.30	13715	21,87
			13750	21,82
Ĉina R. Int.	D*	*20.00-20.27*	11810	25,40
RAI Int.	za	*20.00-20.20*	5970	50,25
			9590	31,30
			11860	25,30

via Hot Bird (13° oost) 11446 MHz

Tallinn via internet: www.er.ee/Tallinn

R. Polonia	D*	10.30-10.59	(Hot Bird)	
		15.30-15.55	7285	41,18
		20.00-20.25	7145	41,99
		21.00-21.29	(Hot Bird)	

(De coördinaten voor de progamma's van Radio Polonia die worden uitgezonden via Hot Bird zijn: 13° oost, 11471,5 MHz. Deze programma's zijn ook via INTERNET in realaudio te beluisteren. (www.wrn.org/stations/poland.html)

Vatikaan	zo	21.20-21.29	1530	196
	en feestdagen		5882	51,00
		23.50-23.59	1530	196
	wo/do	21.20-21.29	1611	186
			7250	41,37
			9645	31,10
R.Ö.I.	zo	10.05-10.29	6155	48,74
		15.05-15.29	6155	48,74
	ma	00.05-00.29	13730	21,85
		04.05-04.29	6155	48,74

Alle programma's van Radio Öst. Int. zijn ook digitaal te beluisteren via de ASTRA satelliet (19,2° oost) 11141,25 en 12692 MHz en via het internet: http://roi.orf.at.
Slovaka Esperanto-Radio via het net:
http://www.home.sk/ww/esperanto/radio.htm

* D = dagelijks
De tijdsaanduiding in cursief zijn volgens UT (= 1 uur bijtellen voor onze wintertijd, 2 uur voor de zomertijd), de andere volgens MET.

Niet doorgebroken

geen licht zonder fakkeldragers

Het Eerste Esperanto Wereldcongres in Boulogne-sur-Mer (1905) had ongeveer 200 deelnemers (zie: "Het eerste congres", in ons vorige nummer). Het eerste Esperanto Wereldcongres waarover wij in onze documentatie statistieken vonden is dat van 1913 in Bern. Daaraan namen 16 Belgen deel op een totaal van 1200 deelnemers (1,33%). In 1914, in Parijs, dat weliswaar wegens de oorlog niet plaatsvond, schreven niet minder dan 3739 deelnemers in, onder wie 78 Belgen (2,09%). Op het grootste congres voor de 2de wereldoorlog, dat in Nürnberg, 1923, schreven in totaal 4963 deelnemers in. Onder hen waren hooguit 74 Belgen (1,5 %)[1].

In de onderstaande tabel vind je een overzicht van Wereldcongressen (totaal aantal deelnemers, aantal deelnemers uit België) van de laatste 22 jaar (sinds de stichting van de Vlaamse Esperantobond). Ook de aantallen van Belgische aangesloten leden aan de Esperanto Wereldvereniging zijn in die tabellen opgenomen. Enkel voor de periode 1982-1990 (en voor 1999) beschikken we over gedetailleerde cijfers van het aantal leden van de Vlaamse Esperantobond.

In de cijfers vallen een aantal dingen op. Eerst en vooral de ledenaantallen: we zien twee duidelijke pieken, één rond 1981/1982, de voorbereiding tot en het plaats hebben van het 67ste Wereldcongres en dat congres zelf, dat in Antwerpen werd gehouden.[2] Het is duidelijk dat de organistaie van dat congres en de belangstelling die ervoor bestond het ledenaantal gunstig heeft beïnvloed. Een tweede piek, weliswaar iets minder uitgesproken,[3] ligt rond 1987, de viering van 100 jaar Esperanto. Ook dat fenomeen was sterk genoeg om weerklank en belangstelling te vinden. Sindsdien is het wat aantal leden van UEA betreft steeds verder bergaf gegaan. Ondanks volgehouden propaganda-inspanningen, is klaarblijkelijk een concrete happening noodzakelijk om voldoende belangstelling gaande te houden. Slechts dan worden voldoende mensen wakker geschud om

Nr.	Jaar	Plaats	Aantal deelnemers	Aantal Belgen	%	leden BEF*	IM-leden UEA	leden FEL
84	1999	Berlijn	2712	74	2,73	689	185	569
83	1998	Montpellier	3133	95	3,03	696	191	
82	1997	Adelaïde	1224	31	2,53	756	177	
81	1996	Praag	2972	91	3,06	756	199	
80	1995	Tampere	2443	54	2,21	771	197	
79	1994	Seoul	1776	24	1,35	783	189	
78	1993	Valencia	1863	42	2,25	1040	201	
77	1992	Wenen	3033	72	2,37	1006	227	
76	1991	Bergen	2400	53	2,21	955	239	
75	1990	Havana	1617	42	2,60	1123	240	655
74	1989	Brighton	2280	78	3,42	1137	253	634
73	1988	Rotterdam	2321	77	3,32	1259	271	647
72	1987	Warschau	5946	83	1,40	1167	275	799
71	1986	Peking	2482	46	1,85	1009	267	668
70	1985	Augsburg	2311	69	2,99	1005	264	600
69	1984	Vancouver	802	19	2,37	1114	261	640
68	1983	Budapest	4834	51	1,06	1138	245	520
67	1982	Antwerpen	1899	100	5,27	1286	273	659
66	1981	Brasilia	1749	18	1,03	1485	222	
65	1980	Stockholm	1807	44	2,43	1229	205	
64	1979	Luzern	1630	66	4,05	679	179	
63	1978	Varna	4414	56	1,27	693	193	

*** Het cijfer is het aantal leden van UEA, zowel indivuele als aligitaj (= leden op basis van lidmaatschap van de landa asocio, de landelijke vereniging). Cijfers voor Vlaanderen afzonderlijk zijn niet direct beschikbaar, behalve voor de periode 1982-1990 (bron: *Manlibro por Esperanto-aktivuloj*, B.4.2., dec. 1990.)**

een aangroei van het aantal leden te veroorzaken. In economische termen heet zoiets de spin off.

In het licht van deze cijfers is het erg jammer dat de enorme inspanningen die onze huidige voorzitter, Flory Witdoeckt, zich heeft getroost om het Wereldcongres in 2002 naar Vlaanderen te krijgen, uiteindelijk is mislukt. Niet alleen waren de omstandigheden, met de viering van 700 jaar Gulden Sporenslag (1302), bijzonder veelbelovend. Ook de weerklank die zo'n congres veroorzaakt, is niet te versmaden om de locale activiteiten te intensiveren.

Vlaamse deelname aan IF

1999	Münster	52
1998	Saarbrücken	45
1997	Trier	42
1996	Würzburg	30
1995	Rotenburg	30
1994	Sensenstein*	23
1993	Sensenstein	15
1992	Hoechst	13
1991	Sensenstein	19
1990	Sensenstein	18
1989	Sensenstein	12
1988	Trier	9
1987	Sensenstein	9
1986	Sensenstein	5
1985	Sensenstein	11

* Door het ook hier groeiend aantal deelnemers werd vanaf 1995 de infrastructuur van deze nochtans uitstekende en zeer gewaardeerd locatie te klein om het Festival nog verder onderdak te kunnen bieden.

Toch kunnen we uit de cijfers ook positievere gegevens afleiden. Zo is het aantal deelnemers aan wereldcongressen door de bank genomen stijgend. Waar in de 80er jaren een congres van 2000 man een voltreffer was, moet men bij het begin van de 21ste eeuw toch minstens de 3000 bereiken, om van een succes te mogen spreken.

De statistieken moeten wel met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd. Zo heeft de plaats waar een congres georganiseerd wordt een grote invloed op het deelneraantal. West- en Centraal-Europa scoren duidelijk veel beter dan Noord-Europa of buiten Europese bestemmingen. Ook de cijfers voor Oost-Europa van voor 1989 (de val van de muur), kunnen eigenlijk niet zonder meer in een statistiek worden opgenomen. In die periode genoot (of onderging – het is maar hoe je het bekijkt) het Esperanto de weldoende invloed van het communistisch staatsdirigisme. De massale deelname van locale Esperantogebruikers, flateren de totaalcijfers.

Wat Vlaanderen (of meer algemeen België) betreft, zijn de cijfers ook positief. De tendens is licht stijgend, vooral in absolute cijfers. Dat de procentuele toename minder is, heeft alles te maken met het feit dat ook het totaal aantal deelnemers gestaag groeit.[4]

Maar wereldcongressen zijn natuurlijk niet de enige graadmeters. Statiestieken over deelname aan TEJO-congressen (Internacia Junulara Kongreso, de congressen voor jongeren), zouden een beeld kunnen geven over de activiteit van jongere Esperantogebruikers. Jammer genoeg zijn die gegevens – zoals voor zovele andere activiteiten – niet bewaard, een spijtig gevolg van de te krappe personeelsomkadering, organisatorische bekwaamheden en mogelijkheden en de financiële armslag van de beweging.

De aanwezigheid op kleinere congressen in de dichtere omgeving kunnen echter ook worden aangewend om de evolutie te volgen. Bij die bijeenkomsten kunnen we de tendens van toenemende activiteit nog sterker merken.

Wij vroegen de statistieken op van deelnemers aan het Internacia Festivalo (eindejaarsbijeenkomst in Duistland voor gezinnen en de middenleeftijd). Daar is de toename van het aantal Belgische (in dit geval vooral Vlaamse) deelnemers, overweldigend. Over een periode van 15 jaar kon deze bijeenkomst bijna een vervijfvoudiging van het aantal Belgische deelnemers realiseren.[5] Gedeeltelijk heeft dat te maken met gezinsvorming. Waar vroeger alleenstaanden er heen trokken, gaan nu hele gezinnen. Toch is dat op zichzelf ook een gunstige evolutie. Inderdaad, wie literatuur over Esperantobijeenkomsten erop naslaat, zal merken, dat tot in de zeventiger jaren Esperanto-activiteit voornamelijk een bezigheid was voor eenlingen. Nu wordt het stilaan een activiteit waarin het hele gezin betrokken wordt. Dat is wellicht niet alleen het gevolg van een veranderde aanpak binnen de Esperantobeweging, maar veeleer dat van een veranderend maatschappelijk patroon, waarin vrijetijdsbesteding en vakantie meer op het gezin wordt afgestemd. Tenslotte zijn ook de toegenomen

Interessant zijn ook de Belgische wereldcongressen:

1911	Antwerpen	1800	–	–
1928	Antwerpen	1494	120	8,03 %
1960	Brussel	1930	254	13,16 %
1982	Antwerpen	1899	100	5,26 %

Opvallend is het grote aantal deelnemers in 1960 en het relatief geringe in 1982 ondanks de gunstige invloed van het congres op het ledenaantal.

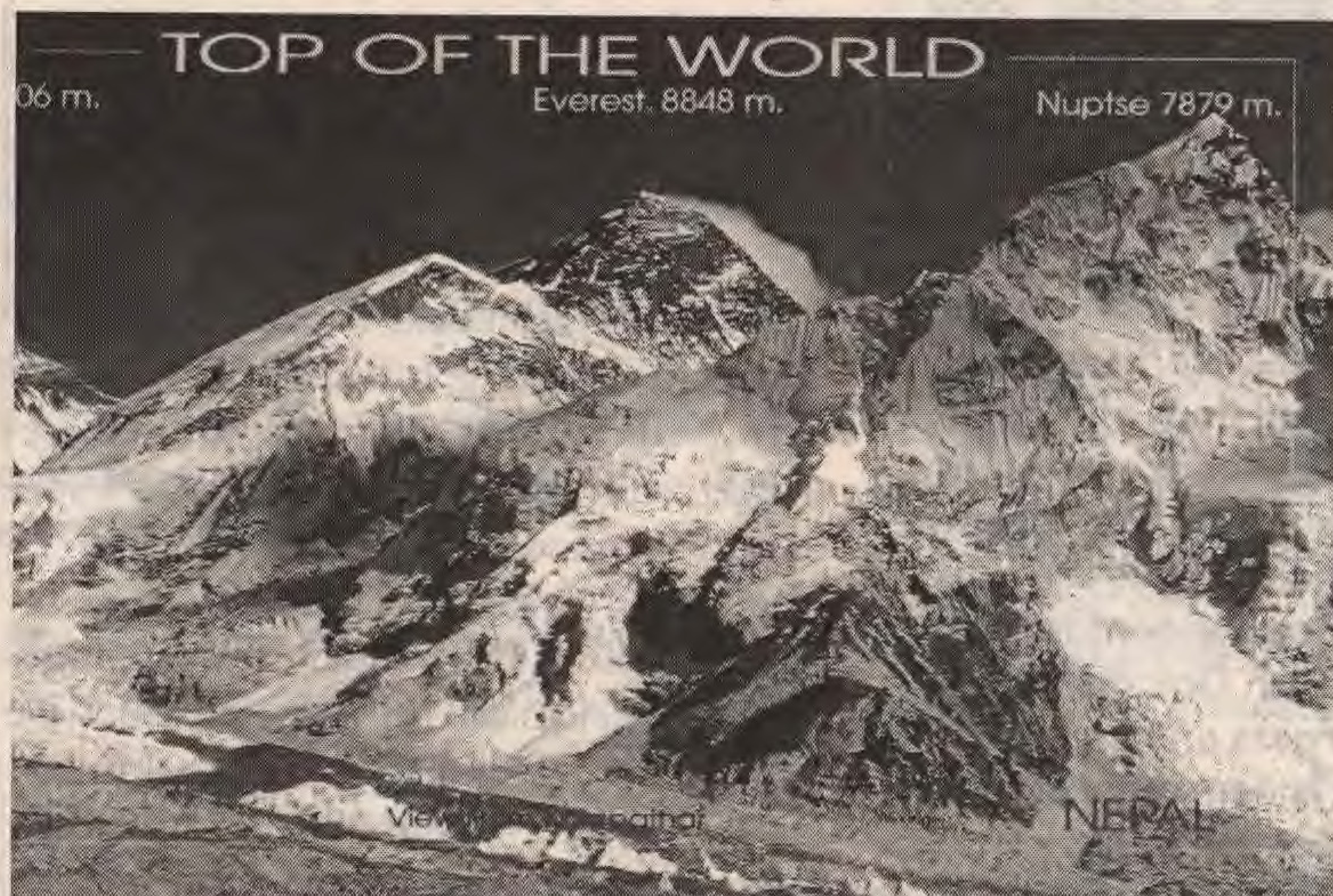
mobiliteit en de algemene democratisering van het toerisme belangrijke factoren.

Over de activiteiten die Esperantogebruikers zuiver persoonlijk ontwikkelen is nauwelijks of zelfs helemaal geen cijfermateriaal voor handen. Toch zijn er een aantal aanduidingen. Zo neemt de uitgaveactiviteit van zowel boeken als tijdschriften toe, wat wijst op een groeiende markt. Ook maakte UEA onlangs bekend dat het aantal adressen van *Pasporta Servo,* een dienst waarbij mensen gratis logies aanbieden aan andere Esperantogebruikers, voor het eerst boven de 1000 is geklommen. De groei – in ons vorig nummer gemeld – bij de dienst die correspondentieadressen bezorgt, wijst in dezelfde richting.

Neen, we geven het toe. Het Esperanto is niet doorgebroken in die zin dat het de leidende taal zou zijn in heel de wereld voor internationale contacten op politiek, commercieel en toeristisch gebied. Maar de cijfers tonen aan dat de taal verre van dood is. Dat zij internationaal wordt toegepast, in steeds toenemende mate. Het Esperanto heeft immers wel degelijk troeven die het doet uitstijgen boven zowel de technologische als de commercieel/politieke oplossingen die momenteel opgang maken. Als democratisch, efficiënt, persoonlijk en direct communicatiemiddel, dat een groter leergemak heeft dan etnische talen, beschikt het over troeven die de andere oplossingen niet kunnen voorleggen. En al is de kwantiteit van de contacten misschien aan de lage kant, de kwaliteit kan er des te beter om zijn.

1. Het cijfer 74 verwijst naar het aantal Belgische leden van UEA in 1923. Wie het juiste aantal Belgische deelnemers wil, kan de adreslijst van het congres raadplegen en daarin alle Belgen afpunten.
2. Opvallend is echter de discrepantie tussen de cijfers van FEL voor de periode 1982-1990 en die van de aligitaj membroj voor dezelfde periode. De verklaring daarvoor ligt gedeeltelijk bij de politieke situatie in België. Ten gevolge van de staatshervoring werden culturele aangelegenheden gesplits. Omdat zowel FEL als APE (de Waalse vereniging) een afgevaardigde bij UEA wensten, werden de cijfers voor de aangesloten leden kunstmatig opgesmukt, zodat België aanspraak kon maken op twee afgevaardigden.
3. De cijfers voor Vlaanderen lijken dit niet helemaal te bevestigien. Daar ligt de piek veel duidelijker rond 1987 (het 100jarig bestaan).
4. UEA deelde mee dat ook voor het wereldcongres van 2000 in Tel-Aviv, ondanks de wat verdere bestemming, het aantal deelnemers beter dan verwacht uitvalt en 1000 zal overschrijden.
5. Hier is duidelijk een toegenomen Vlaamse activiteit in het spel. Hoewel het aantal deelnemers aan deze bijeenkomst ook gestaag stijgt, kan men daar slechts van een verdubbeling spreken. De toename van de Vlaamse deelnemers is duidelijk van een andere orde van grootte.

GROETEN UIT NEPAL

In ons hoofdartikel stelden we dat cijfers over het persoonlijk gebruik van het Esperanto niet of nauwelijks te vinden zijn. Maar er zijn wel voorbeelden. Zo kreeg de Antwerpse club van twee van zijn leden een kaartje uit Nepal, waar zij deelnemen aan la 3a Internacia Himalaja Renkontiĝo, een bijeenkomst die we in onze rubriek Quo vadis? – Kien vi? vermeldden. Je zou het als redacteur niet verwachten dat het gebeurt, maar deelnemen aan zulke bijeenkomsten, hangt in sterke mate af van de reislust en de avontuurlijke ingesteldheid van individuen. Die ligt bij Esperantogebruikers echter ongetwijfeld aanmerkelijk hoger dan bij de gemiddelde bevolking.

Het verslag over de studiedag die op donderdag 10/2/2000 in het Borschettegebouw van de Europese Gemeenschap in Brussel werd gehouden over "Veeltaligheid en de uitbreiding van de Europese Gemeenschap" heb ik met veel aandacht gelezen. Het inspirereerde mij om volgende bedenkingen aan onze politici voor te leggen.

Democratisch deficit

open brief aan een ex-premier

Ex-premier Jean-Luc Dehaene pleitte in verband met de communicatieproblematiek in de Europese instellingen voor pragmatisme: de taalproblemen nemen zoals ze zijn en kiezen voor de meest praktische oplossing.

Zolang er geen generatie politici is die zich perfect kan uitdrukken in één gemeenschappelijke taal, is, voor een goed functioneren van deze instellingen, het gebruik van slechts enkele werktalen inderdaad (...) de enige mogelijkheid.

uit een brief van Kathleen Van Brempt, Europees Parlementslid, aan R. Sproelants, d.d. 25 februari 2000

[...] De problematiek van het taalgebruik wordt, met de nakende uitbreiding naar het oosten, alsmaar acuter. Als taalplatform biedt Esperanto in dergelijke omstandigheden duidelijk voordelen. [...]
Het aannemen van een supranationale taal in de Europese instellingen stoot op een zeer groot democratisch deficit. Politiek personeel, dan spreek ik over gekozenen en hun medewerkers, mag niet beoordeeld worden op talenkennis of gebrek daaraan. Voor deze mensen is het nodig dat zij hun standpunten op de best mogelijke manier verwoorden en verdedigen. Dat gaat voor de meeste mensen het best in hun moedertaal. Vanuit democratisch oogpunt is het dus niet mogelijk iemands politieke verantwoordelijkheid te hypothekeren door ze in het keurslijf van een vreemde taal te dwingen.
De Europese Unie beseft echter maar al te goed dat er dringend werk moet worden gemaakt van de communicatiekloof tussen de Europese burgers. Zij ijvert voor het aanleren van een 2de en zelfs een 3de taal door alle Europese burgers. Op die manier zouden Europese burgers meer in de mogelijkheid moeten verkeren om met elkaar te communiceren. Aan een taal is onlosmakelijk een cultuur verbonden. Men leert niet enkel een vreemde taal, men leert ook ten dele een nieuwe cultuur. Ook dit bevordert de integratie van de Europese burgers en kan bijdragen tot een echtere "sociale" Unie. Dit is een voordeel dat een artificiële taal als het Esperanto niet kan bieden.

Overigens, als de Europese Unie stelt dat iedere burger minimum twee vreemde talen zou moeten leren (Socrates-programma), zou je van Europese toppolitici toch wel mogen verwachten dat ze zich in minstens één vreemde taal vlot kunnen uitdrukken.

Ik vermoed bovendien dat de Europese burger niet echt wakker ligt van de manier waarop de politici (0,0000017 % van de Europese bevolking) het onderlinge communicatieprobleem oplossen.

In zijn toespraak noemde hij "veeltaligheid zowel een handicap als een troef".

Ik ben het daar volledig mee eens: een troef voor een intellectuele elite en een handicap voor Jan Modaal.

Zou men derhalve, wat de communicatieproblematiek voor de modale burger betreft, eveneens niet beter pleiten voor pragmatisme? Wil men het dan ook nog democratisch houden, moet men zich niet de taal en de cultuur van een wereldmacht laten opdringen (= cultureel "racisme"), maar moet men kiezen voor een eenvoudige en neutrale taal die voor iedereen aanvaardbaar en voor "iedereen" haalbaar is, in wederzijds respect voor elkaars taal en cultuur. Tenzij men er de voorkeur aan geeft uit opportunisme te "collaboreren met de bezetter": *If you can't beat them, join them!*

Vanuit deze optiek bezit het Esperanto ontegensprekelijk méér troeven dan gelijk welke andere oplossing om in de toekomst de Toren-van-Babelvloek op een democratische, niet-discriminerende en natuurlijke manier op te heffen.

Dan Van Herpe

De onderstreping in nevenstaande brief van Kathleen Van Brempt zijn van de redactie. Wat betekent "de best mogelijke omstandigheden"? Heeft iedereen inderdaad de mogelijkheid zijn/haar moedertaal daarvoor te gebruiken? Dat zouden wij graag aan de politieke realiteit getoetst zien. Met de bewering dat Esperanto de integratie niet bevordert en geen bijdrage kan leveren aan een hechtere sociale unie kunnen Esperantogebruikers helemaal niet akkoord gaan. De Esperantopraktijk bewijst juist het tegenovergestelde. Moeten wij tenslotte nog wijzen op de interne tegenspraak in de

brief van mevrouw Van Brempt, waar zij enerzijds pleit voor het recht op gebruik van de eigen moedertaal voor het "politiek personeel" (ongeveer de bestbetaalde Europese elite), terwijl "de Europese burger" een 2de en zelfs een 3de taal zou moeten leren om in de Unie (economisch) te kunnen functioneren. Dat Europese burgers op dat gebied alles behalve gelijk zijn, blijkt duidelijk uit een vergelijking van personeelsadvertenties in bijvoorbeeld Vlaanderen, met die in zeg maar Engelang, Frankrijk, Spanje of Duitsland.

Uiteraard kan men met recht verdedigen dat Vlamingen door hun grote taalkennis een sterke positie op de arbeidsmarkt kunnen innemen. De vraag is echter of dat een netto-voordeel is? Men zou het kunnen betwijfelen. Dat is het enkel op vrij hoge, elitaire internationale niveaus. En ten koste van welke inspanningen wordt dat voordeel behaald?

Echte gelijkheid is er enkel, indien iedereen bereid is afstand te doen van zijn eigen taal en een andere taal te gebruiken. In dat scenario is, hoe men het ook draait of keert, het Esperanto ongetwijfeld "de beste koop". Het zou billijk zijn indien Europese politici zouden mogelijk maken dat die claim van het Esperanto op een grootschalige en wetenschappelijk verantwoorde (dit wil zeggen onderbouwd en begeleid) manier aan de realiteit zou worden getoetst.

Het is voornamelijk die vraag die wij aan onze Europese vertegenwoordigers stellen. Het antwoord dat men maar een pragmatische oplossing moet nastreven of alle heil moet verwachten van de technologie, is alles behalve bevredigend.

"Esperanto is in staat om de subtielste schakeringen van de gedachte en van het gevoel uit te drukkn. Bijgevolg kan Esperanto gedachten weergeven op een juiste, literaire en esthetische wijze. De taal schenkt zelfs voldoening aan de meest achterdochtige en eigenzinnige geesten."

Maurice Genevoix, de toenmalige permanente secretaris van de *Académie Française*, in een vraaggesprek met Pierre Delaire op Chaine Nationale (Parijs, 18 feb. 1955).

Op het einde van de legislatuur van het Europees Parlement konden wij een lijst voorleggen waarop ruim 20% van de Europarlementairen akkoord gingen om geïnformeerd te worden over het Esperanto en dat hun naam (en hun uitlatingen over het Esperanto) gepubliceerd zouden worden.
Met het aantreden van het nieuwe parlement lijkt het of al dit werk verloren is en we opnieuw moeten beginnen. Toch is dat niet helemaal waar. Eerst en vooral is een deel van die parlementsleden herkozen, anderzijds werden in volle verkiezingsstrijd reeds heel wat kandidaten aangeschreven, en ook van hen werden er een aantal verkozen. Die zetelen nu dus in het nieuwe Europese Parlement.
We kunnen dan ook van start gaan met een lijst waarop reeds 13,25% van de Europarlementairen met een redelijk positieve houding tegenover het Esperanto vermeld staat.
De verdeling volgens de landen ziet er als volgt uit (tussen haakjes de cijfers van het vorige parlement):

Land	EP pos.	EP tot.	%
België	14 (18)	25	56,00
Denemarken	3 (1)	16	18,75
Duitsland	5 (10)	99	5,05
Finland	2 (2)	16	12,50
Frankrijk	11 (13)	87	12,64
Griekenland	1 (0)	25	4,00
Groot-Brittannië	14 (30)	87	6,89
Ierland	12 (14)	15	80,00
Italië	6 (19)	87	6,89
Luxemburg	0 (1)	6	0,00
Nederland	1 (2)	31	3,22
Oostenrijk	2 (3)	21	9,52
Portugal	1 (4)	25	4,00
Spanje	9 (10)	64	14,06
Zweden	2 (4)	22	9,09
Totaal	83 (131)	626	13,25

Italië (met een verlies van 60%) en Groot-Brittannië (met ruim 50% verlies) zullen heel wat inspanningen moeten doen om hun vorig niveau te herwinnen. In Ierland, Frankrijk, Spanje en België blijft "de schade" van de verkiezingen beperkt. Voor België kunnen we zelfs melden dat sommigen een fors positiever standpunt hebben ingenomen.
Griekenland en Luxemburg wisselen van plaats als rode lantaarn. Portugal, Oostenrijk en Nederland hebben samen met de Scandinavische landen nog heel wat werk voor de boeg om aan te sluiten bij de koplopers.
Voor wie het partijgekleurd wil zien: de Unie voor een Europa van de Volkeren met 23,33% van hun fractie en de Groenen (22,91%) en de liberalen (21,56%) hebben de leiding. Bij de socialisten (13,88%) en de Europese Volkspartij (8,15%) hebben we het grootste verlies moeten incasseren.

Inspirator en coördinator van deze lijst is Germain Pirlot uit Oostende.

Manifest 2000

100 miljoen handtekeningen voor vrede

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft het jaar 2000 uitgeroepen tot "Internationaal Jaar van Cultuur en Vrede". Unesco kreeg de opdracht ervoor te zorgen dat het jaar een uitgelezen gelegenheid zou worden om zich te bezinnen over cultuur en vrede.

Een groep Nobelprijswinnaars stelde ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens een manifest op. Met een campagne streeft men na om 100 miljoen handtekeningen te verzamelen om die in september 2000 aan de Algemene Vergadering van de VN over te maken.

Manifest 2000, door Unesco in enkele talen uitgegeven, is onlangs ook in een Esperantoversie verschenen. Ze werd bezorgd door UEA, de Esperanto Wereldvereniging.

De handtekeningen van Esperantosprekers – of bijeengebracht door Esperantosprekers – zullen op een afzonderlijk bestand van de gegevensbank van Unesco worden opgeslagen. We hebben dus een uitstekende gelegenheid om te tonen hoezeer Esperantogebruikers deze campagne voor een betere wereld steunen. (Maar we lopen ook het risico dat het aantal Esperantogebruikers te onopvallend zal zijn!)

Daarom roepen wij U op:

- per E-mail (uea@inter.nl.net) of per gewone post (UEA, Nieuwe Binnenweg 176, NL015 BJ Rotterdam, Nederland) een aantal ekzemplaren van Manifest 2000 aan te vragen. (Het manifest is zeer verzorgd uitgegeven – zelden zag ik in de laatste jaren dergelijke verzorgde informatiefolder.)
- in clubs, conversatierondes en andere gelegenheden de tekst te lezen en te bediscussiëren. Om de tekst iets uitgebreider te behandelen is bijkomende literatuur aangewezen. Aanraders daarvoor zijn: *"Homaj rajtoj: demandoj kaj respondoj"* en *"Paĉjo, kio estas rasismo?"* (Beiden verkrijgbaar bij FEL, resp. EUR 10,28 en EUR 6,13 + verzendingskosten.)
- Het manifest te ondertekenen en handtekeningen te verzamelen. Er is op de folder slechts één plaats voor een handtekening voorzien, maar men mag het ondertekenformulier zo vaak kopiëren als nodig. Men kan ook gewoon handtekeningen inzamelen op een gewoon blad dat men aan de folder aanhecht.
  Je kan ook rechtstreeks op het WEB tekenen: www.uea.org/2000.html.
- de ingezamelde handtekeningen aan UEA te bezorgen.

LET OP: JE MAG OOK HANDTEKENINGEN VAN NIET-ESPERANTOSPREKERS VERZAMELEN!

Aangezien het manifest kort is, kan je het gemakkelijk vertalen of de essentie ervan weergeven aan niet-esperantisten.

Omwille van de nobele doelstellingen van de campagne, en om ervoor te zorgen dat de inzet van de Esperantobeweging in deze overduidelijk zou zijn, ben ik ervan overtuigd dat iedereen zijn best zal doen om aan de wereld te tonen dat het Esperanto als Partner voor Cultuur en Vrede niet over het hoofd kan worden gezien. Esperantogebruikers zijn een groep "vrede-lievende" wereldburgers die niet te verwaarlozen is.

Hartelijk dank en vriendelijke groeten,

Renato Corsetti,
Ondervoorzitter UEA

Gesel en glorie van Babel

Ondanks de hoge vlucht van taaltechnologie blijft taal en veeltaligheid de belangstelling van velen wegdragen, ook op hoog niveau. Na het verslag van Wim De Smet in ons vorige nummer, stuurde ook Hans Erasmus een bijdrage. Op zaterdag had in Amsterdam bij de K.L. Poll-stichting voor Onderwijs, Kunst en Wetenschap een taaldag plaats. De titel "Gesel en Glorie van Babel" is veelzeggend.

Op 4 maart jl. vond in Amsterdam een OKW-Taaldag plaats onder de titel "Gesel en Glorie van Babel", georganiseerd door de K.L. Poll-stichting voor Onderwijs, Kunst en Wetenschap. K.L. Poll was een befaamd journalist van NRC Handelsblad, vooral bekend om zijn essays over culturele onderwerpen.

Met het programma van de Taaldag 2000 blikt de K.L. Poll-stichting, aldus het programmaboekje, vooruit naar de wereldtaalsituatie in de nabije toekomst. Het programma benadert het thema "bedreigde kleine talen" op twee manieren. Om te beginnen is er een serie van zes lezingen over kleine talen die met uitsterven worden bedreigd. De lezingen worden gegeven door taalonderzoekers die in verre uithoeken van de aardbol deze talen hebben bestudeerd en beschreven. Verder wordt op de Taaldag gesproken over de vraag of het nodig is te vechten voor het behoud van kleine talen, of dat we de zaken op hun natuurlijk beloop moeten laten: hoe erg is het als talen uitsterven. Heel erg, zegt de één, want met het verdwijnen van een taal gaat een onvervangbaar stuk cultuurgoed verloren, aangezien de woordenschat van elke taal een unieke manier van denken en een eigen levensstijl weerspiegelt. Helemaal niet erg, zegt de ander. Taaleenheid bevordert politieke eenheid en bedwingt ongezonde nationalistische neigingen. Of zoals de schrijver Harry Mulisch het zegt: "van Taalzuiverheid naar raszuiverheid is geen grote stap".

In deze bijeenkomst stonden derhalve de "kleine talen" centraal. Er worden volgens de organisatoren in de wereld ongeveer 6000 talen gesproken. Taalkundigen gaan ervan uit dat daar in de volgende eeuw tenminste 2000 van zullen uitsterven; er zijn zelfs mensen die voorspellen dat over 100 jaar nog maar 10% van het huidige aantal talen over zal zijn. Dat komt neer op ongeveer 600 talen.

Hoe komt het dat talen verdwijnen? Een taal kan uitsterven wanneer in het gebied waar de taal gesproken wordt niet genoeg kinderen worden geboren aan wie de taal kan worden doorgegeven. Het voortbestaan van taal kan ook worden bedreigd omdat mensen wegtrekken uit het taalgebied (om economische redenen bijvoorbeeld). Nog weer een andere mogelijke oorzaak voor het uitsterven van een taal is dat er een dominante standaardtaal is die een hogere status heeft dan de eigen "kleine" taal.

Pieter Muysken, hoogleraar taalwetenschap, in het bijzonder Ibero-Amerikaanse taalwetenschap, aan de Universiteit van Leiden, vergeleek talen met kathedralen: Kathedralen zijn mooi, hebben een geschiedenis, hebben een bepaald gemeenschappelijk fundament maar zijn vaak ook weer grillig van uiterlijk. Ze tonen de creativiteit van de mens en van de gemeenschap. Ze tonen ook diversiteit. Een kathedraal is een punt van herkenning. Tenslotte behoeven kathedralen bescherming onder bijzondere omstandigheden (erosie, brand enz.).

Talen zijn belangrijk omdat ze de cultuur van de volken verwoorden, ons historisch besef geven. Ze zijn belangrijk voor de sprekers van die talen, daar zij voor hen het voornaamste communicatiemiddel zijn. Verder zijn talen belangrijk voor wetenschappers: Dankzij moderne technologie kunnen talen die aan het verdwijnen zijn, door hen opgeslagen worden.

Tjeerd de Graaf, Universiteit Groningen, heeft bekendheid gekregen door de beschrijving van (bijna) verdwenen talen in Siberië en Japan. In zijn lezing vestigde hij de aandacht op het Plautdietsch van de Mennonieten in Siberië.[1] Na het uiteenvallen van de Sovjet Unie is de Russische Federatie ontstaan, een land met meer dan 120 nationale minderheden, met elk hun eigen taal en cultuur. De et-

nische Duitsers vormden één der grootste groepen waarbinnen meer dan 100.000 Mennonieten, afstammelingen van kolonisten uit Noord-Europa, die wegens hun geloofsovertuiging/vervolging telkens weggetrokken zijn naar verder afgelegen streken. Zo woonden velen van hen in aparte dorpen in Centraal-Siberië, waar ze door alle jaren van verdrukking heen hun eigen taal, het Plautdietsch, hebben bewaard. De taal heeft enige kenmerken gemeen met Nederlandse dialecten en heeft veel invloed ondergaan van de omringende staatstalen, zoals het Russisch.

Lourens de Vries, Universiteit Leiden, sprak over de taalsituatie op het eiland Nieuw-Guinea, waar ongeveer 900 talen worden gesproken die tot ruim 60 taalfamilies behoren. Hij heeft o.a. een studie gemaakt van twee Papoea talen, het Korowai en Inanwatan. Wat deze twee talen verbindt is het belang van de clan: de gronden van de clan, de geheimen en het bloed van de clan zijn bepalend voor de identiteit. Taal speelt een minder belangrijke rol in de identiteitsbepaling dan in Europa.

Aantal sprekersvan de (grote) elf officiële talen van de EU (in miljoenen):

	binnen de EU	wereldwijd
1 Duits	92	123
2 Engels	60	425
3 Frans	60	115
4 Italiaans	57	
5 Spaans	39	280
6 Nederlands	21	
7 Portugees	10	165
8 Grieks	10	
9 Zweeds	8,3	
10 Deens	5	
11 Fins	5	

Rieks Smeets, Universiteit Leiden en deskundig op het gebied van de Kaukasische talen, sprak over de positie van de talen in Europa, in het bijzonder in de Europese Unie. Europese instellingen als de Europese Commissie en het Europarlement, aldus Smeets, benadrukken dikwijls het belang van de handhaving van het van oudsher aanwezige multiculturele en veeltalige karakter van het verenigde Europa. De veeltaligheid wordt door de instellingen als wezenskenmerk van Europa gezien. Nadrukkelijk wordt ook bescherming gevraagd voor autochtone minderheids- en regionale talen zoals het Fries, Bretons, Catalaans, Baskisch of Romani. "Brussel" maakt zich daarnaast ernstige zorgen over de onderlinge communicatie van oude, nieuwe en toekomstige burgers van de EU. Wat Brussel echter in geen geval mag, aldus Smeets, is of wel streven naar één Europese officiële taal, dan wel de dingen op hun beloop laten. Het laatste zou wel eens gezien kunnen worden als een keuze ten gunste van het Engels.

Economische kracht van talen:

binnen de Europese Unie		wereldwijd	
Duits	687	Engels	944
Frans	568	Duits	204
Engels	491	Frans	141
Italiaans	373	Spaans	88
Nederlands	191	Italiaans	78
Spaans	169	Nederlands	37

Smeets reikte handige overzichten uit (zie kadertjes). Het eerste staatje geeft aan dat de positie van een officiële taal naar het aantal sprekers geheel verschillend kan zijn in de EU landen en wereldwijd. Voorts wordt de positie van een officiële taal in de EU niet louter bepaald door het aantal sprekers van die taal, men kan namelijk ook haar economische kracht berekenen en in cijfers uitdrukken. De positie van een taal komt er dan weer anders uit te zien.[2]

De bijeenkomst werd besloten met een ronde tafelgesprek o.l.v. Smeets met Dirk van Delft (chef Redactie Wetenschappen NRC Handelsblad)*, Gerrit Dimmendaal (expert Oost- Afrikaanse talen) en Marc van Oostendorp (bijzonder hoogleraar Interlinguïstiek en Esperanto aan de Universiteit van Amsterdam).

Men was het er over eens, dat in het algemeen het verdwijnen van talen te betreuren is. Veel kleine talen zullen verdwijnen maar hoe en wanneer, dat laat zich moeilijk voorspellen. Sommige kleine talen krijgen juist een sterkere positie, zoals het Luxemburgs, dat door grensbewoners geleerd wordt om daarmee werk in Luxemburg te krijgen. Door gebrek aan tijd kon het forum vele vragen niet beantwoorden, zoals de vraag welke rol Esperanto zou kunnen vervullen.

* De heer van Delft heeft zojuist een boek doen uitgeven bij uitgeverij Bulaaq te Amsterdam onder de titel *"De wijde wereld van de Kleine Talen: 25 portretten"* ISBN 90 546004 03, verspreiding in België: van Halewijck, Diestsesteenweg 71 A Leuven.

1. Menonieten vind je niet alleen in Centraal-Siberië, maar o.a. ook in Latijns Amerika. Maryvonne en Bruno Robineau, de wereldreizigers wier reisverslag je kon volgen in onze vorige nummers, verbleven in een menonieten gemeenschap in Bolivië. Een reportage met een beschrijving van de menonietische levenswijze vind je in *Monato*, 2000/3, p. 18. (red.)
2. Ook het Iers en het Luxemburgs zijn officiële talen maar met een betrekkelijk gering aantal sprekers.

Temp' estas valoro simile al oro.[z]

Een lezer stelt een spraakkundige vraag betreffende bovenstaand spreekwoord: waarom staat daar "simile" en niet "simila"? Een terechte opmerking. Naar mijn gevoel zijn beide vormen mogelijk, maar de onderliggende structuur van de zinnen is dan verschillend.

Opgave 1: *Simile al*

Kunt u dat nader toelichten? (Vgl. mijn antwoord *enfine*).

Een poging tot vertaling van Hoofts *Tijdgod*, strofen 1 en 2.

Van de heer J.H. Derks ontvingen we een mooie vertaling van de eerste twee strofen van P.C. Hoofts sonnet "De Tijdgod". De vertaler is erin geslaagd het metrum van het gedicht te handhaven, op sommige plaatsen niet zozeer misschien het metrum maar wel het ritme. Weliswaar ging dat ten koste van de inhoudsweergave, maar dat is nu eenmaal een van die delicate keuzes die men bij het vertalen van poëzie moet maken. Ook het rijm is bij deze poging gesneuveld maar niet de afwisseling van staande en slepende rijmen. De onderneming is natuurlijk ook een krachttoer omdat in het Esperanto geen enkel eenlettergrepig werkwoord bestaat!
Om de vergelijking te vergemakkelijken geven we de vertaling in de tussenregels:

Geswinde grijsart die op wackre wiecken staech
Grizulo lerta, per flugilo vigla tra
De dunne lucht doorsnijt. en sonder seil te strijcken.
L' aer' maldensa flugas, velon ne malhisas,
Altijdt vaert voor de windt. en ijder nae laet kijcken.
Ĉiam glitas antaŭ vent', al ĉiu poŭpon montras
Doodtvijandt van de rust. die woelt bij nacht bij daech:
Kvieton ĉasas for, agitas sen ripoz',

Onachterhaelbre Tijdt. wiens heten honger graech
Vi, ne kaptebla temp', per via brula vol'
Verlockt. verslint. verteert al watter sterck mach lijcken
vi ĉion, ŝajne fortan, glutas, voras, sorbas,
En keert. en wendt. en stort Staeten en Coninckrijken
Kaj ŝtatojn, reĝojn eĉ, vi puŝas, turnas, renversas.
...

"TEMPO" EN ALIAJ KUNTEKSTOJ
Betekenisschakeringen
(Ten behoeve van leergierige lezers worden de voorbeelden soms in twee kolommen gesplitst. Door afwisselend één kolom af te dekken kunnen ze dan makkelijk ingeoefend worden.)

Tijdstip:	
Bona estas vorto...	*en la ĝusta tempo*[z].
Tijdsduur:	
Regajni la kontraŭvole...	*perditan tempon*[z].
La tempo ŝajnas longa,...	*kiam oni enuas.*
Trakuri distancon en...	*rekorda tempo.*
Verpersoonlijking:	
Konsolon tempo...	*donas al la koro*[z].
Andere beeldspraak:	
Kiam oni enuas,	
la tempo treniĝas...	*testude,*
la tempo pasas kun...	*limaka rapideco.*
Tijdvak, periode:	
en la bona...	*malnova tempo*[z]
en la de longe...	*pasintaj tempoj....*
Maljunuloj plendas pri ...	*la malboniĝo de la tempoj*[z].
Muziek:	
muzikaĵo ...	*je du, je tri tempoj* (twee-, driekwartsmaat)
Taalkunde:	
la kompleksaj tempoj...	*de la konjugacio*

Opgave 2: *Vertaal.*
1 In de goede oude tijd heerste de wet van de wraakneming (!).
2 Hij speelde een muziekstuk in drie tijden, maar wel in een recordtempo.

Estas tempo por..., kiam..., ke...
Hoe wordt *tempo* met bepalingen verbonden?

Enkele voorbeelden uit PIV:
de tijd van de wraakneming
la tempo de la venĝo[z]
Toen was het de tijd, wanneer ...
Tiam estis la tempo, kiam...
Toen was het de tijd, dat ...
Tiam estis la tempo, ke...
Het is tijd om naar huis te gaan.
Estas tempo iri domen[z].
Er is een tijd om te wenen en een tijd om te lachen.
Estas tempo por plori kaj tempo por ridi.

Tempaj subpropozicioj

(bijzinnen van tijd)

Allerlei tijdrelaties bestaan tussen het gebeuren in de hoodzin en het gebeuren in de bijzin:

1	tijdstip	6	voorafgaan (anterioriteit)
2	gelijktijdigheid		
3	duur	7	achterafgebeuren (posterioriteit)
4	begin		
5	einde	8	herhaling

Opgave 3: *Tempaj subpropozicioj*
Welke tijdrelatie wordt in de volgende zinnen uitgedrukt? (antwoorden zie *enfine*)

a *Mi vojaĝos, kiam mi ne plu laboros.*
b *Dum ŝi spektas la televidon, li legas.*
c *Mi serĉos, ĝis mi trovos.*
ĉ *Li ne plu dormas, de kiam li okupiĝas pri tiu afero.*
d *Laŭmezure kiel vi trejnas, vi kuras pli rapide.*
e *Mi ne kredos vin tiel longe, kiel (tiom longe, kiom) vi ne donos pruvojn.*
f *Post kiam li alvenis surstrate, ekpluvis.*
g *Antaŭ ol vi skribas, telefonu.*
ĝ *Ĉiun fojon, kiam (ĉiufoje, kiam / kiomfoje) li memoris tion, li ekridis.*

Enkele samenstellingen:

de oertijd	*la pratempo*
de vakantie	*la libertempo*
de termijn (van x dagen)	*la limtempo*
de termijn (b.v. 1 mei)	*la temp(o)limo*
het heden	*la nuntempo*
de proeftijd	*la provotempo*

Opgave 4: *Tempopaso*
Wat is het verschil tussen *tempopaso* en *tempopasigilo*?

La tempo pasas rapide.
Nederlandse uitdrukkingen met "tijd"

de tijd gaat snel	*la tempo pasas rapide*
de tijd staat niet stil	*la tempo ne haltas*
de tijd is de beste medicijn	*la tempo estas la plej bona kuracilo*
de tijd valt me lang	*la tempo ŝajnas longa*
tijd gewonnen is veel gewonnen	*se oni gajnas tempon, la sorto povas ŝanĝiĝi*
met de tijd zal hij dat begrijpen	*progresive / post iom da tempo li komprenos tion*
na verloop van tijd	*post kelka tempo*
in een week tijd is alles veranderd	*en la daŭro de unu semajno ĉio ŝanĝiĝis*
terzelfdertijd	*samtempe*
morgen om deze tijd	*morgaŭ je la sama horo*
tot voor korte tijd	*ĝis antaŭ nelonge*
zijn tijd gehad hebben	*esti eluzita*
te gelegener tijd / te rechter tijd	*taŭgatempe / ĝustatempe*
op tijd komen	*veni ĝustatempe / akurate*
het is, wordt hoog tijd	*la tempo urĝas; estas urĝe*
in een mum van tijd	*fulm(o)rapide*

Opgave 5: *Uitdrukkingen met "tijd"*
1 De tijd staat niet stil, ook niet als je de klok stillegt?
2 Hij doet altijd twee dingen terzelfder tijd,
3 daarom kan hij nooit op tijd komen.
4 Tot voor korte tijd vloog de tijd voor mij voorbij, maar nu valt hij me lang.
5 Het wordt hoog tijd dat hij leert termijnen na te leven!

NE PROKRASTU ĜIS MORGAŬ ...
Kies uit de volgende bekende raadgeving de versie die u het best past:

(Ne) prokrastu ĝis morgaŭ, kion vi (ne) povas fari hodiaŭ.

Als het om uitstellen gaat heeft het Esperanto vier eigenaardige uitdrukkingen:
1 *Formeti ĝis la grekaj kalendoj*
2 *En la tago de Sankta Neniamo*
3 *En la trijaŭda semajno*
4 *Kiam la kokinoj ricevos dentojn*

Kent u Nederlandse tegenhangers hiervan?
1 Uitstellen tot sintjuttemis.
2 Met St. Juttemis.
3 In de week met drie donderdagen.
4 Met Sint-Juttemis, als de kalveren op het ijs dansen.

N.B. Sint-Jut, waarschijnlijk een heilige die nooit bestaan heeft, of "Jutte" als middeleeuwse koosnaam van de heilige Judith + (ker)mis?

Formeti ĝis la grekaj kalendoj.
Bij de Romeinen heette de eerste dag van de maand calendae. In de Griekse kalender was hoegenaamd geen sprake van calendae. De uitdrukking "Griekse calendae" duidt dus op een datum die niet bestaat.

Sankta Neniamo
St. Nooit, elegantere manier om "nooit" te zeggen.

En la trijaŭda semajno.
Vroeger hadden de kinderen in sommige landen donderdags maar een halve dag school. Een week met drie donderdagen was dus een droom, geen werkelijkheid!

N.B. de Fransen doen er nog een schepje bij: à la semaine des quatre jeudis.

Kiam la kokinoj ricevos dentojn.
Als de kippen tanden zullen krijgen. Deze uitdrukking is, in tegenstelling tot de drie vorige, wereldwijd verstaanbaar!

La iloj de niaj aŭtomobiloj

-Ilo
Wat een wonderlijk achtervoegsel is *-ilo*! Het vormt niet alleen tientallen woorden maar het komt ons ook ter hulp als ons het gepaste woord niet te binnen schiet. En het vervangt vaak een ganse zin: *Jen malfermilo!* (twee woorden), Hier iets om te openen (vijf woorden).

Aŭtomobilo
Bij het woord *aŭtomobilo* zitten we er echter juist naast: deze *-ilo* is géén suffix, en *aŭto* is ook al geen volslachtig voorvoegsel, het vormt maar een beperkt aantal woorden, meestal in navolging van de woordvorming in het wetenschappelijk of technisch Frans of Engels. Het ganse woord betekent "zelf+mobiel" en een Esperanto weergave zou zijn *memmovilo*. Het Zamenhofse woord *movilo* verklaart onze PIV aldus: *aparato por movi ion*, wat natuurlijk allerhand kan zijn. Geen wonder dus dat het preciezere en internationaal gebruikte *motoro* ingeburgerd is.
In *aŭtomobilo* is de stam dus niet ***aŭtomob**-(ilo)* maar wel ***aŭtomobil**-(o)*.

Aŭtomobilo kaj veturilo
Maar terug naar onze *iloj*, naar ons *ilaro*! Een *aŭtomobilo* is dus geen *ilo*, maar een voertuig wel: *veturilo*. Het werkwoord *veturi* heeft een brede betekenis. Vgl. PIV: *veturi:*
esti transportata de unu loko al alia per tiucela aparato aŭ maŝino.
Vandaar in het Nederlands:
... of ... (zie antwoorden hieronder!)(1).

Wat is dan in het Esperanto
een arrestantenwagen (2)
een lijkwagen (3)
een caravan (4, meerdere vertalingen!)
een postwagen (5)
een ruimteschip (6, meerdere vertalingen!)
een vrachtwagen (7, meerdere vertalingen!)
een aanhangwagen (8, meerdere vertalingen!)

1 rijden of varen, zelden: vliegen;

2 *ĉelveturilo;*
3 *ĉerkveturilo;*
4 *domveturilo, ruldomo, loĝveturilo;*
5 *poŝtveturilo;*
6 *spacveturilo, spacoŝipo;*
7 *ŝarĝveturilo, ŝarĝaŭto, kamiono;*
8 *postveturilo, trenveturilo, remorko.*

Riglilo
Terug naar onze *aŭto(mobilo)*!
a. Verlaat uw wagen niet zonder de deuren te vergrendelen.
b. Hebt u ook automatische vergrendeling?
c. De autodief zit achter slot en grendel.

(a) rigli la pordojn; (b) aŭtomata riglado; (c) La ŝtelisto estas (tenata) malantaŭ seruro kaj riglilo[z].

Kotŝirmilo
Een verder *ilo* in de auto is het spatbord.
Kotŝirmilo estas kurba metalplato metita super la radojn por eviti la ŝprucadon de la koto

Ŝirmi
Ŝirmi is beschermen, beschutten.
Een lampekap is dan een (1),
In de auto zijn zonnekleppen (2) soms nuttig.
De voorruit is natuurlijk een windscherm (3).
Vgl. PIV:
Plato el vitro, fiksita ĉe la antaŭo de veturilo, por ŝirmi la aŭtiston aŭ la pasaĝerojn kontraŭ la blovo de la aero.

1 *lampŝirmilo;*
2 *sunŝirmiloj*, ook *okul-ŝirmiloj;*
3 *ventŝirmilo.*

In figuurlijke betekenis gebruikt:
En Esperanto ni vidas la plej bonan ŝirmilon, por gardi la naciajn lingvojn de konstanta difektiĝado[z].

In een auto zitten nog meer *iloj*, waarover nader in de volgende aflevering.

Gramatiko: DE / DA

Sommige Europese talen (misschien ook andere, niet-Europese?) hebben een eigenaardige manier om hoeveelheid van iets uit te drukken. Vgl. b.v.
a Ndl. veel brood; Engels *much bread* (daarnaast echter *a lot of bread*)
b Ndl. veel van dit brood; Eng. *much of this bread.*

In structuur a) staat tussen de hoeveelheid en het hoofdwoord geen voorzetsel en in structuur b) wel. Als u de voorbeelden ontleedt kunt u misschien een verklaring voor dit verschil in structuur ontdekken. (Vgl. anders *enfine*.)
In het Frans en in het Italiaans daarentegen is in beide gevallen de structuur mèt voorzetsel gebruikelijk: *Donnez-moi **du** pain; **de** l'eau; **de** ce pain.* Italiaans: *Un poco **di** pane; un poco **di** questo pane.*
Ook in het Esperanto gebruikt men in beide gevallen een voorzetsel, maar hetzelfde onderscheid wordt uitgedrukt door een verschillend voorzetsel; nu eens *de*, dan eens *da*. En dat levert soms wel wat hoofdbrekens op!

Een handige basisregel is dit:

DA verbindt een aanduiding van hoeveelheid of maat met de aanduiding van een onbepaald geheel.

Twee voorwaarden dus:

maat hoeveelheid	**da**	onbepaald geheel

Voorbeelden:

iom *multe* *tro*	**da**	*(ĉina) teo* *tempo* *veturiloj*

Ter illustratie volgen enkele Zamenhofse spreekwoorden met *da*:

Multe da peno,	*neniom da pano.*
Neniom da oro,	*sed bona gloro.*
Plena glaso da vino	*sed kun guto da veneno.*
Tro da bono	*ne turmentas.*
Pro multo da arboj	*li arbaron ne vidas.*
Pli da bruo	*ol da faro.*

Welke woorden zijn aanduiding van maat of hoeveelheid? *multe, neniom, glaso, guto, tro, multo, pli.*

Welke woorden duiden een onbepaald geheel aan?

peno, pano, oro, vino, veneno, bono, arboj, bruo, faro.

Opgave 6: spreekwoorden

Geef voor elk van bovenstaande spreekwoorden een passende Nederlandse vertaling. (Vgl. *enfine*!)

Waarom nu geen ***da*** in

ŝparo de tempo? (*ŝparo* is geen aanduiding van maat of hoeveelheid);

iom de tiu teo? (door *tiu* is het geheel bepaald),

multe de miaj floroj? (door *miaj* is het geheel bepaald).

Waarom *parto da tempo* maar *parto de jaro*? (*tempo* is een onbepaald geheel en *jaro* is een bepaald geheel; maar dus toch *vico da jaroj*: *jaroj* is een onbepaald geheel).

Opgave 7: *De* of *da*?

1 *Mi renkontis grupon ... infanoj.*
2 *La grupo ... tiuj infanoj vizitis la urbon.*
3 *Li trinkis du glasojn ... ruĝa vino.*
4 *Donu al mi iom ... kafo.*
5 *Li trinkis du glasojn ... la ruĝa vino.*
6 *Tiom ... homoj, tiom ... gustoj*[z]*.*
7 *La sintakso estas parto ... la gramatiko.*
8 *Donu al mi iom ... via kafo.*

In een volgende aflevering bespreken we een ander aspect van deze *da/de* kwestie.
Stuur vragen en/of opmerkingen aan de redacteur van de rubriek: Emiel Van Damme
Albert-I-straat 44,
1703 Schepdaal.

ANTWOORDEN EN VOORBEELDVERTALINGEN

Opgave 1: *Simile al*

Beide vormen zijn mogelijk, maar de structuur van de zin en de betekenis zijn dan lichtjes anders. Een bijwoord als *simile* slaat o.a. op een werkwoord; een bijvoeglijk naamwoord als *simila* slaat op een zelfstandig naamwoord. Bij gevolg betekent de zin *Tempo estas valoro simile al oro* "de tijd is een waarde zoals goud ook een waarde is", terwijl *Tempo estas valoro simila al oro* betekent "de tijd is een waarde gelijk aan goud".

Opgave 2

1 *En la bona malnova tempo regis la leĝo de la revenĝo (!).*
2 *Li ludis muzikaĵon je tri tempoj, sed ja en rekorda tempo.*

Opgave 3: *Tempaj subpropozicioj*

a3 tijdstip; b2 gelijktijdigheid; c5 einde; ĉ4 begin; d2 gelijktijdigheid; e3 duur; f6 voorafgaan; g7 achteraf-gebeuren (*unue telefonu, poste skribu*); ĝ8 herhaling

Opgave 4: *Tempopaso*

La tempopaso is het verstrijken van de tijd *(la tempo pasas)*, *la tempopasigilo* is het tijdverdrijf *(io, kio pasigas la tempon)*.

Opgave 5: Uitdrukkingen met "tijd"

1 *La tempo ne haltas, ankaŭ ne kiam / se vi haltigas la horloĝon.*
2 *Li ĉiam faras du aferojn samtempe,*
3 *pro tio / tial li neniam povas / kapablas veni akurate / ĝustatempe.*
4 *Ĝis antaŭ nelonge la tempo por mi preterflugis, sed nun la tempo ŝajnas longa (al mi).*
5 *Estas urĝe, ke li lernu respekti templimojn / limtempojn.*

Opgave 6: Spreekwoorden met *"da"*

1 Veel geschreeuw maar weinig wol.
2 Geen ons goud, maar wel eerbaarheid.
3 Veel hartelijkheid maar met een zweempje venijnigheid.
4 Te veel goeds doet geen pijn, zal je niet kwellen.
5 Door de bomen het bos niet zien.
6 zie 1!

Opgave 7: *De* of *da?*

1 *Mi renkontis grupo DA infanoj.*
2 *La grupo DE tiuj infanoj vizitis la urbon.*
3 *Li trinkis du glasojn DA ruĝa vino.*
4 *Donu al mi iom DA kafo.*
5 *Li trinkis du glasojn DE la ruĝa vino.*
6 *Tiom DA homoj, tiom DA gustoj*[z]*.*
7 *La sintakso estas parto DE la gramatiko.*

Esperanto in Afrika

een belofte tot ontvoogding en ontwikkeling

Sinds 1980 raakt het Esperanto steeds verder verspreid in Afrika. Het is helemaal niet moeilijk om er leerlingen te vinden. Velen zijn jong en hopen via deze nieuwe taal een link naar de wereld te leggen... vooral naar de rijke wereld. De verkeerde veronderstelling dat Esperanto automatisch naar een betrekking, een studiebeurs of buitenlandse reizen leidt, veroorzaakt soms zware ontgoochelingen. Anderzijds gebeuren er soms ook wel eens kleine wonderen. Van tijd tot tijd deelt de een of andere vriend mee, dat het Esperanto echt zijn leven veranderde.[1]

In januari 1990 verscheen in *Esperanto* een hoofdartikel: *"Por plia jardeko da Esperanto en Afriko"* (Voor een volgende decade voor het Esperanto in Afrika). Het vat de ervaringen van 10 jaar Afrikaanse Esperantobeweging samen en schets de politiek voor de komende 10 jaar. Als vandaag zo'n artikel zou moeten verschijnen, zou ik wellicht één van mijn Afrikaanse vrienden vragen het te schrijven.

Geregeld bezochten Afrikanen Europa. Goede bekenden bij ons zijn Jean Codjo, Raoul Hounnake en Gbeglo Koffi. Vanuit zijn vaderland, Benin, rapporteert Jean Codjo nu: "Met de hulp van een handjevol Duitse Esperantogebruikers installeerde ik een kantoortje dat functioneert als elektronische postbus voor tal van locale Esperantogebruikers. Ik richtte een schooltje op in het dorp Codji waar in oktober 150 kinderen hun gedachten op papier begonnen te zetten en zich begonnen te ontwikkelen. Terzelfder tijd komen zij in contact met Esperanto, zonder dat zij echter gedwongen worden de taal te leren." Dat schooltje is een mooi initiatief waarop ook wij fier mogen zijn.

De Afrikaanse beweging verdient steun. Via correspondentievrienden, correspondentiecursussen, maar ook met... geld. Daarom hier ons verlanglijstje voor het twintigjarig jubileum:

- Schooltje in Lome (25000 euro)
- degelijke computers voor verscheidene landen (1750 euro per stuk)
- abonnementen op *Kontakto* (10 euro/stuk/jaar)

Over *Kontakto* is het nuttig het volgende te weten: Na een periode van tien jaar waarin ruim 200 gratis abonnementen in Afrika werden verspreid, moeten we nu met deze traditie breken. De giften voor het Afrikafonds zijn ontoereikend om de behoeften te dekken.

Het is dringend nodig dat actieve Afrikaanse Esperantogebruikers onze steun en sympathie voor hun werk aan den lijve ondervinden. Dat kan via een gift ten gunste van he Fonds voor Afrika.[2]

Hans Bakker

1. Over zo'n verandering kan je lezen in *Esperanto-panorama* van 1988/5 (19de jg, nr. 113) "Een universeel mens worden". Over het fenomeen Esperanto in Afrika maakte Heide Goes een licentiaatsverhandeling onder de titel "De Esperanto-beweging in Afrika", Gent, 1999. (red.)
2. Ook via FEL kan je Afrika steunen, bijvoorbeeld door een gift voor het MONATO-fonds met een Afrikaanse bestemmeling. Deze gift is aftrekbaar van uw belastbaar inkomen.

Van correspondentieleerling tot tijdschriftcorrespondent

In Afrika vind je wel meer voorbeelden van hoe Esperanto mensen duidelijk optilt tot een hoger niveau, boven de mogelijkheden die ze zouden ontplooien zonder Esperanto. Mramba Simba in Tanzania (zie het reeds historische artikel uit 1988) is daarvan het schoolvoorbeeld. Maar ook Chamberline vertelt zo'n verhaal. Zij begon als correspondentieleerling, maar bleef het contact onderhouden via een levendige briefwisseling. Eén zo'n brief – waarin zij dieper inging op de maatschappelijke en politieke situatie in haar vaderland – kwam op de redactie van MONATO terecht, en zo in het tijdschrift zelf. Sindsdien heeft zij zich ontpopt als een ijverige correspondente voor het tijdschrift.

Clubtribune

Over leven, inzet en heengaan

Driemaal is scheepsrecht

Voor de derde maal was het Esperanto aanwezig op de Educa-beurs voor het Onderwijs. Het totaal aantal bezoekers kennen we niet, maar de Esperantostand kreeg wel doorlopend belangstelling. Er werden ongeveer 550 brochures meegegeven aan geïnteresseerde leerkrachten of studenten. De mapjes bevatten een leestekst, aangepast aan de leeftijd (2de en 3de graad LO en 1ste graad SO), een minicursus Esperanto, informatie over Esperanto en over het project *Interkulturo* (zie HT, 1999/6, (180) p. 15). Verder staken er in de bundel ook adressen en een wedstrijdformulier.

De demo-diskettes, ontworpen door Lode Van de Velde, waren een groot succes. Daarvan werden er 460 uitgedeeld. Je kan er al spelend de namen van dieren in een 14tal talen mee leren, en je vindt er ook heel wat informatie over het Esperanto op.

Het viel op hoeveel mensen reeds van Esperanto afwisten en aldus geïnteresseerd en benieuwd waren en hoe weinig negatieve reacties we hoorden.

De workshops waren over het algemeen niet erg succesvol, misschien wegens een gebrekkige organisatorische omkadering (ze werden weinig of slecht aangekondigd), misschien omdat er zoveel stands waren dat de bezoeker te weinig tijd restte om ook nog deel te nemen aan zo'n workshop. Ilja De Coster toonde zich met zijn spreekbeurt over het Neighbour-project, een bekwaam plaatsvervanger voor prof. Van Oostendorp.

Uit onze ervaringen kunnen we besluiten dat Educa een interessante beurs is om onze aanwezigheid te tonen en het publiek er te blijven informeren over en stimuleren tot het leren van het Esperanto. Voor de workshops zullen we in de toekomst echter meer een beroep (moeten) doen op onze eigen mensen.

Ingrid Lievens

Weer de witte wagen...

We hebben één van onze beste vrienden begraven... een actief en overtuigd lid.

Het toeval bracht Rik De Roover in contact met de Esperantowereld. Via zijn zoon Paul. Die schreef zich in voor een cursus, en overtuigde zijn vader om mee te gaan. Terwijl de zoon de belangstelling verloor, werd de vader "Esperantist in hart en nieren". In het Esperanto vond hij het doel van zijn eigen streven naar vrede.

Rik toonde zijn talenten op alle terreinen. Als onderwijzer toonde hij zich meteen bereid cursussen te leiden. Hij was algemeen secretaris van BEF en schonk vrijgevig talrijke financiële bijdragen voor het huis en tal van andere doelen van de vereniging. Ook achter de schermen en anoniem ontplooide hij tal van activiteiten voor het Esperanto.

Omdat hij een poëtisch hart had, ontplooide hij ook literaire activiteiten. De boekjes "La aventuroj de ŝpar- kaj alia porketoj" en "La ruĝa hirundo" zijn daar getuigen van, maar hij publiceerde ook, in samenwerking met Leopold Vermeiren, in de reeks Historische Verhalen (1987) het werkje "Esperanto", waarmee ongetwijfeld een groot deel van de Vlaamse schooljeugd kennis kon maken met de internationale taal. In 1960 ontpopte hij zich tijdens het kindercongres te Brussel tevens als een briljant poppenspeler, een kunde waarvan hij ook de kinderen van *La Verda Stelo* liet genieten.

Met zijn conversatierondes gaf hij een aanzet om Esperanto meer actief te gebruiken. Zijn initiatief vindt tot op vandaag navolging. Tot voor enkele jaren was hij trouwens ook een regelmatige deelnemer aan de clubactiviteiten. De laatste jaren ging zijn gezondheid echter steeds verder achteruit...

Die Rik hebben we naar het graf begeleid. Laat zijn inzet voor ons een aansporing zijn om op onze beurt de idee van de Internationale Taal Esperanto verder uit te dragen.

Moge hij nu in dierbare herinnering de eeuwige rust vinden.

(naar een tekst van Jules Verstraeten)

Quo vadis - Kien vi?

Neem je niet deel aan het Esperanto Wereldcongres in Tel-Aviv of aan het Esperanto Jongerencongres in Hongkong? Wij kunnen erin komen dat de bestemmingen wat te ver zijn. Maar zeg niet dat je dus geen mogelijkheden hebt om tijdens de zomer Esperanto te gebruiken. Op de activiteitenkalender van *Eventoj* staan voor de maanden juli en augustus niet minder dan 84 verschillende bijeenkomsten, variërend van enkele dagen tot een week, naar alle windstreken (Finland en Zweden, Frankrijk en Spanje, Polen, Tsjechië, Solvakije en Kroatië), maar ook nog verder als je echt wil. En de lijst is niet volledig.

Weet je uit die overvloed niet te kiezen, ga dan eens te rade bij meer ervaren Esperantogebruikers. Zij zullen je ongtwijfeld met plezier laten delen in hun beste ervaringen. Ben je avontuurlijk aangelegd, schaf je dan *Pasporta Servo* aan en trek van adres tot adres... meer dan 1000 kapelletjes om aan te doen.

Maar zelfs binnen je eigen gezinsvakantie kan je Esperanto gebruiken. Ofwel kan je met (correspondentie- of andere) vrienden afspreken om naar eenzelfde toeristische bestemming te trekken. Of je kan je eigen bestemming bepalen in functie van locale Esperantosprekers. Ongetwijfeld vind je zo vele plaatsen die het bezoeken waard zijn en die misschien niet in de brochures van reisbureaus te vinden zijn. Daarmee vang je dan twee vliegen in één slag. Je kan zelf eventueel beschikken over een plaatselijke privé gids én je geeft Esperantogebruikers ter plaatse het bevredigende gevoel dat ook zij de taal (eindelijk) eens nuttig kunnen gebruiken. Of je kan een avondje verzorgen in de plaatselijke club. Niet alleen in Vlaanderen ontvangt men graag buitenlanders. En buiten Vlaanderen zijn wij buitenlanders die interessante dingen te vertellen kunnen hebben, verlies dat niet uit het oog.

Hoewel *Pasporta Servo* een uitstekende dienst is, zijn er mensen genoeg te vinden die er met andere Esperantogebruikers wel een dagje op uit willen trekken, maar hen niet willen of kunnen logeren. De tent of mobilhome, of het locale hotel, c.q. jeugdherberg, – die je dan nog via je Esperantocontacten kan reserveren – zijn in zulk geval het aangewezen alternatief.

Is het gemakkelijker om naar een reisbureau te stappen en daar je reis te kopen – ik spreek het niet tegen. Alles is kant en klaar. Uitstekende hotels, vastgelegde uitstappen, verzorgde maaltijden en animatie... alles standaard: E- of ISO-norm weet ik hoeveel. Maar standaard laat weinig ruimte voor eigen creativiteit.

Esperantovakanties hebben geen ISO-norm, je maakt je eigen kwaliteit, je kookt je eigen potje. Al is het dan geen drie-sterren-potje – het heeft wel de persoonlijke smaak en je kan er zelf veel aan geven en nemen. Bij vele Esperantovakanties komt het toeristische (uitrusten aan het strand, lange uitstappen maken door ongerepte natuur of culturele bezoeken aan musea) meestal op de tweede plaats. Het is meegenomen, omdat je er nu eenmaal bent, maar de hoofdzaak blijft toch het persoonlijk contact met andere mensen. Je leert er de locale keuken niet kennen omdat ze in de kunst is verwerkt, maar van binnenuit... wat de mensen zelf te eten hebben. Dat is ook cultuur, een cultuur die vaak in de toerischtische reisbrochures over het hoofd wordt gezien.

De locale keuken verwerkt tot kunst, met Esperanto doe je 't anders...

Of je nu overtuigd bent of niet, de conclusie blijft hetzelfde. Stop al je spullen in je plunjezak en trek erop uit om het zelf te ondervinden. Daarna kan je in je eigen club of elders verslag uitbrengen van wat je hebt meegemaakt.

In aanbieding

Als aanloop naar de grote vakantie zijn er in Vlaanderen (en nabije omgeving) enkele "einde-werkjaar" toeristische attracties: de drielandenontmoeting georganiseerd door Senlime (21/5), een wandelzoektocht in Gent (27/5), een wandelzoektocht in Brussel (18/6), een familiefietstocht in Antwerpen (25/6) en de picnic van APE (25/6). Maak je keuze en doe mee...

Meer info vind je elders in dit nummer.

De organisatoren van het congres in Boulogne vroegen Zamenhof om de vergaderingen voor te zitten. Hij vroeg echter meteen enkele vicevoorzitters en stelde voor dat rector Boirac de discussies zou leiden. De Franse wetenschapper deed dat met opmerkelijk veel talent en tact. Daardoor slaagde hij erin de discussies in goede banen te leiden,

Een Academie

de oprichting van het taalcomité [1905]

alle meningen aan bod te laten komen en toch niemand voor het hoofd te stoten.

Men discussiëerde o.a. over de beste manier om Esperanto te officialiseren: het laten erkennen als "duidelijke taal" in de telegrafie en het onderwijzen aan jongeren. Voor het eerste punt was het nog te vroeg, maar uiteindelijk slaagde men daarin in 1925, na een gunstig advies van de Volkenbond in 1924 en het officieel besluit van de Unie voor Telegrafie.

Voor het tweede punt werd beslist om omzichtig te werk te gaan, met veel aandacht voor de plaatselijke omstandigheden. Het doel was echter om het Esperanto in het onderwijs te introduceren. Boirac meldde dat er reeds cursussen (op vrijwillige basis) bestonden in enkele Franse scholen (in 14 verschillende steden). Jammer genoeg zag men over het hoofd om over die eerste pogingen een degelijk dossier aan te leggen. Zo moest men wachten tot 1920 vooraleer een nieuwe, iets grootschaligere poging werd ondernomen in andere landen.

Het belangrijkste thema van de discussie in Boulogne (en de volgende vijftien jaar) was de organisatie van een echte Esperantobeweging. Voor het congres in Boulogne bestond er geen enkele band tussen Esperantogebruikers, op een premature "Ligo" na (die reeds in 1893 ter ziele ging). Tot 1903 had Zamenhof trouw zijn jaarlijkse adreslijst van nieuw Esperantogebruikers gepubliceerd. Daarna probeerde Ménil een *"Tutmonda Jarlibro"* (Wereldwijd jaarboek) uit te geven. Maar een echt levende band ontbrak.

Een deel van de discussie werd ook gewijd aan de oprichting van een centrale taalautoriteit en het oprichten van een internationale propaganda-instelling. Die voorstellen kenden zowel aanhangers (o.a. Bourlet) als tegenstanders (onder wie Cart en de Beaufront). De laatsten betoogden dat zo'n autoriteit maar kon worden toegekend aan een externe instantie die Esperanto zou officialiseren.

Esperanto bestaat meer dan honderd jaar. In 1923 gaf Edmond Privat een geschiedenis over de eerste jaren van het Esperanto uit. Omdat veel van die geschiedenis intussen vervaagd is – er zijn nog weinig mensen die de eerste pioniers hebben gekend – brengen wij „Hoofdstukken uit de Esperantogeschiedenis", een keuze van vertaalde fragmenten uit dat standaardwerk.

Het is opvallend hoe dat prille taalcomité reeds vanaf het begin zeer internationaal was samengesteld. De verdeling van nationaliteiten (27) op een totaal van 95 personen was als volgt:

Britten	**12**
Oostenrijkers	**4**
Belgen (Jamin, Lemaire (de eerste Belgische pionier en Seynaeve)	**3**
Brazilianen	**1**
Bulgaren	**1**
Chilenen	**1**
Denen	**1**
Finnen	**2**
Fransen	**20**
Duitsers	**4**
Grieken	**1**
Spanjaarden	**4**
Nederlanders (Uytterdijk)	**1**
Hongaren	**3**
Ijslanders	**1**
Italianen	**6**
Canadezen	**2**
Mexicanen	**2**
Noren	**2**
Peruvianen	**1**
Perzen	**1**
Polen (niet Zamenhof zelf, maar wel Kabe, Leo Belmont en Grabowski)	**3**
Portugezen	**1**
Russen	**7**
Zweden	**4**
Zwitsers	**2**
Amerikanen	**3**

De laatste twee worden in de lijst vermeld als: voor Japan. Het is echter de vraag of dit effectief om Japanners ging, dan wel om Europeanen die in Japan verbleven.

Toch werd in Boulogne vrijwel eenstemmig gekozen voor het oprichten van een comité om te gemoet te komen aan het verlangen van Zamenhof. Hij wilde zich namelijk bevrijden van alle verantwoordelijkheid aangaande dingen die de taal betroffen. Het oprichten van een propaganda-instelling werd echter afgewezen. Wel werd overeengekomen om in 1906 opnieuw een congres te organiseren.

Wat betreft de taalzaken werd Zamenhof verzocht zelf de meest competente esperantisten te kiezen. Maar hij wees dat voorstel af. Hij stemde er enkel mee in een lijst samen te stellen die aan het congres zou worden voorgelegd. Op de slotsessie werd het "provizora komitato por konsiliĝi kun d-ro Zamenhof pri ĉiuj demandoj rilataj al la lingvo" unaniem aangenomen.

La unuaj esploroj entreprenitaj temis pri transskribo de supersignitaj literoj en telegrafio kaj pri korekto de eraraj tradukoj en radikoj en Universala Vortaro. Tiun tre necesan laboron gvidis profesoro Cart atingante per tio pli da unueco en la senco de pluraj fundamentaj radikoj.

De oprichting van dit Taalcomité was één van de belangrijkste resultaten van het eerste congres. Het zou echter nog enkele jaren duren voor dit comité een precies programma en duidelijke richtlijnen zou uitwerken. In de winter verzocht Zamenhof dat Boirac alle correspondentie met de leden zou behartigen en dat men hemzelf zou ontlasten van elke deelname.

Het eerste werk bestond erin een transscriptie te ontwikkelen voor de "hoedjesletters" (de letters met een accent) voor gebruik in de telegrafie en het corrigeren van verkeerde vertalingen van de stammen in het *Universala Vortaro* (Universeel woordenboek). Dat werk werd geleid door Théophile Cart en zo werd een grotere coherentie bereikt voor de betekenis van basisstammen.

In 1906 werden die resultaten aan Zamenhof overhandigd. Deze vroeg echter dat men zijn werk zou voortzetten en dat men Boirac formeel tot voorzitter zou verkiezen. Dat voorstel werd aanvaard. Het zou echter nog duren tot 1908 voor het Taalcomité de richtlijnen, uitgewerkt door Boirac, zou aanvaarden. Tijdens het vierde congres in Dresden werden ze uiteindelijk bekrachtigd.

Drie van de eerste pioniers voor het Esperanto in het westen: Carlo Bourlet (boven), Théophile Cart (midden) en Emile Boirac (onder).

Nieuwsbrief

Zoekt U informatie over Esperanto?

Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140 – B-2000 Antwerpen

Tel.: (03) 234 34 00 E-adres: horizontaal@fel.esperanto.be
Fax.: (03) 233 54 33 http://www.esperanto.be

Taalproblematiek

Handelstaal

"Onze doelgroep begrijpt Engels als internationale handelstaal. Ik denk dat het lanceren van een Duitse editie geen goed idee was."

(Peter Kann, chef van "Dow Jones" en "The Wall Street Journal", over de Duitse editie van de "Financial Times", *Der Spiegel*, 6/2000)

Waarschuwing niet begrepen

In Thailand werden een aantal containers met radioactief materiaal geplunderd. Als gevolg van straling kwamen enkele tientallen personen in het ziekenhuis terecht. Op de containers stond weliswaar een waarschuwing, maar alleen in het Engels, niet in de plaatselijke taal. (*BBC World Service*, 22.2.2000)

Talenkennis in Spanje

Engels: 18 % spreekt en schrijft, 4 % spreekt enkel, 5 % leest enkel – Frans: 10 % spreekt en schrijft, 5 % spreekt enkel, 5 % leest enkel – Duits: 1 % leest en schrijft, 1 % leest enkel.

(Studie geciteerd in *El Pais*, 29.2.2000)

Doet het onderwijs talen uitsterven?

Over dit onderwerp verscheen een boek van Tove Skutnabb-Kangas: *Linguistic genocide in education – or worldwide diversity and human rights?* De gedetailleerde inhoudstafel is te lezen op http://babel.ruc.dk/~tovesku/newbook.htm. Ook op de persoonlijke internetpagina van de schrijfster staat interessante informatie: http://babel.ruc.dk/~tovesku/. (BJA)

(Bijna) alle talen en dialecten van de wereld

David Dalby publiceerde bij Linguasphere Press het tweedelig werk *The Linguasphere Register of the World's Languages en Speech Communities.* Het vermeldt 13.000 talen en dialecten en heeft een index met 70.000 namen. (*Mallonge*)

Voetbal: Euro 2000 (nog) niet in het Nederlands

Er is een website van Euro 2000 (www.euro2000.org) in het Frans, Duits en Engels, maar van het Nederlands... geen spoor. De bijlagen van de overeenkomst voor het gebruik van het Jan Breydelstadion moesten, met het oog op de goedkeuring door de Brugse gemeenteraad van eind maart, in ijltempo uit het Engels vertaald worden. (*De Standaard*, 31.3.2000; verslagen Brugse gemeenteraad)

Esperanto

Pasporta Servo: meer dan duizend adressen

Pasporta Servo geeft aan de aangeslotenen de mogelijkheid om, onder bepaalde voorwaarden, gratis te overnachten bij gastgezinnen. De nieuwe editie van het zakboekje vermeldt 1075 adressen uit 76 landen. Rusland heeft het grootste aantal gastgevers (91); Frankrijk heeft het dichtste net (61). De "metropool" is Multan in Pakistan, met 17 adressen.

(Persmededeling UEA)

Het vaktijdschrift Esperantologio - Esperanto Studies verschijnt opnieuw

Tijdens het wereldcongres van 1999 werd het eerste nummer van de nieuwe reeks van Esperantologio voorgesteld. Het bestond reeds tussen 1949 en 1961, toen onder de verantwoordelijkheid van Paul Neergaard. Voorlopig wordt slechts één nummer (80-100 p.) per jaar uitgegeven, op papier en via Internet (http://www.math.uu.se/esperanto). Een abonnement kost 33 EUR (instellingen) of 22 EUR (individuele abonnees). Uitgever: Bambu Ltd., P.O. Box 405, BG-9000 Varna, Bulgarije, e-adres bambu@mailroom.com. Redacteur: prof. Christer Kiselman, Universiteit van Upsala, PB 480, SE-751 06 Uppsala, e-adres: kiselman@math.uu.se. (BJA)

Dissertatie over Esperanto als boek gepubliceerd

Een tijd geleden promoveerde Sabine Fiedler aan de Universiteit van Leipzig met een verhandeling over de fraseologie (individuele woordkeus en zinsbouw) in het Esperanto. De tekst van de verhandeling werd aangevuld met indexen en in 1999 in boekvorm uitgegeven onder de titel *Plansprache und Phraseologie. Empirische Untersuchungen zu reproduziertem Sprachmaterial im Esperanto.* Uitg.: Peter Lang, 444p. ISBN 3-631-34088-5, 98 DEM. (BJA - Detlev Blanke)

Internationale handel en Esperanto

Het gebruik van Esperanto in de internationale handel is weliswaar bescheiden, maar toch reëel. In het jaarverslag voor 1999 van IKEF, de vereniging die Esperantosprekende economisten en handelaars verenigt, worden o.m. de succesvolle cont(r)acten van de Chinese leden met partners in de voormalige Sovjet-Unie, Oost-Europa, Ivoorkust en Tanzania vermeld.

(*La Merkato* 68, komerco@public.xa.sn.cn)

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 juni 2000. Laattijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFO-pagina opgeslagen, zodat men via de computer het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperanto-centrum te Antwerpen.

Voor een tot op het laatste ogenblik actueel programma van de Vlaamse Esperantoclubs, raadpleeg INTERNET, http://www.esperanto.be/fel/nl/grupoj.html

AALST

La Pioniro

De vergaderingen hebben plaats in het Cultureel Centrum "De Werf", (lokaal 3), Molenstraat, Aalst, vanaf 20.00 uur. Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

ANTWERPEN

La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 5 mei: De eerste verslagen over het Esperantocongres in Oostende, daar zetten clubleden die deelnamen hun beste beentje voor voor!!!

vrijdag 12 mei: De heer Fighiera spreekt tijdens de opendeurdag in Rotterdam. Op doorreis brengt hij een bezoek aan "La Verda Stelo"

zaterdag 13 mei: Opendeurdag in het hoofdkantoor van UEA in Rotterdam. We proberen af te spreken om gezamenlijk deel te nemen.

vrijdag 19 mei: We brengen een gepast eerbetoon aan onze onlangs overleden clubgenoot Rik De Roover. Dat doen we door anecdotes en herinneringen op te halen en te lezen uit enkele van zijn werken.

vrijdag 26 mei: Marc Van den Bempt uit Leuven test of wij er klaar voor zijn om eindelijk met euro's te betalen, in een leerrijke quiz.

vrijdag 2 juni: Heleen Van den Steen spreekt over boeddhisme.

vrijdag 9 juni: Discussie over Manifest 2000 o.l.v. André Staes.

vrijdag 16 juni: Dirk De Weerd en Lieve Vervoort presenteren Esperanto-kiboets respectievelijk in de Pyreneeën en Israel.

vrijdag 23 juni: Neven Kovačić spreekt over Geheime Genootschappen in de middeleeuwen. (Tweede deel in zijn lezingenserie die in april startte).

zondag 25 juni: Gezinsfietstocht in Boom. Ook niet-clubleden zijn welkom. Inschrijven via het formulier op de voor-binnenflap.

vrijdag 30 juni: laatste schooldag: we geven het woord aan onze jeugdige clubleden die vertellen en zingen, en we vergasten hen op pannenkoeken...

BRUGGE

Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: (050) 35 49 35.

donderdag 11 mei: Filosofisch kwartiertje – Vertellingen door leden over de interessantste internationale contacten door middel van het Esperanto.

BRUSSEL

Esperantista Brusela Grupo

Ook in Brussel komen Esperanto-sprekers geregeld samen, zowel Nederlands- als Franstaligen. Onder hen zijn er ook enkele Europese ambtenaren, zodat wie echt een beeld van de mogelijkheden van de internationale taal wil krijgen, daar eens een kijkje moet gaan nemen. Het programma van de club wordt maandelijks vastgesteld en het is niet altijd mogelijk een uitgebreid overzicht in Horizontaal te publiceren. Wekelijkse samenkomst op woensdag van 18.30 tot 20.00 uur, Wetenschapstraat 29, (metro Kunst/Wet). Voor inlichtingen over het programma kan je terecht bij Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: (02) 358 42 14.

zondag 18 juni: wandelzoektocht in het historische stadscentrum van Brussel. Afspraak in taverne Orlando van het Centraal Station. Deelnameprijs: 150,– BEF. Inschrijven bij Hélène Falck.

Monato

GENT

La Progreso

Iedere 4de vrijdag van de maand clubvergadering in ons lokaal "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

donderdag 11 mei: taalavond. Geen klassieke les voor gevorderden maar wel leren van elkaar en samen werken aan grammaticaproblemen.

zaterdag 27 mei: Wandelzoektocht: thema "De Gentse rivieren en kanalen".

We komen samen in het Vredeshuis, Sint Margrietstraat 9, tussen 13.30 en 14.30 u; 's avonds broodmaaltijd verzorgd door de stad Gent. Deelnamekosten voor de wandeling en de maaltijd 300,– BEF. Voor wie alleen aan de wandeling wil deelnemen bedraagt de bijdrage 50,– BEF. Gelieve tijdig in te schrijven.

donderdag 15 juni: taalavond. Geen klassieke les voor gevorderden maar wel leren van elkaar en samen werken aan grammaticaproblemen.

vrijdag 23 juni: het programma ligt nog niet vast. Mogelijk wordt de bijeenkomst zelf trouwens verschoven naar een latere datum.

HASSELT

Esperanto-klubo Hasselt

We vergaderen tweemaal per maand op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur in het CC van Hasselt. De eerste vergadering van de maand is er een programma, tijdens de tweede leidt Jan Bovendeerd een cursus "Spreken in Esperanto". Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: (011) 72 00 75.

KALMTHOUT

La Erikejo

Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58. Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

donderdag 18 mei: Herinneringen aan mei 1940.

donderdag 15 juni: Wandeling in Lillo. Info bij Wim De Smet.

KAPELLE

Esperanto-Grupo "Meza Zelando"

Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, de laatste vrijdag van de maand, vanaf 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT

Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: (056) 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk. Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30.

Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer de aangekondigde activiteit niet doorgaat.

maandag 22 mei: Lode Van de Velde met een diamontage over zijn tweejarig verblijf in Japan.

maandag 26 juni: Taalavond: We bespreken samen elkaars vertaling van de folder voor de Iepernamiddag van september. De te vertalen teksten worden je bezorgd op onze samenkomst van 22 mei a.s.

Noteer nu al: zondag, 24 september: Iepernamiddag – Op het programma:

- wandeling op de "Vestingen"
- Hugo Rau met een beknopte voordracht over "Esperanto in België omstreeks de eerste wereldoorlog"
- gezellig samenzijn met koffie en gebak.

LEUVEN

Esperanto 3000

Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond: "Laborvespero" op de 1ste en 3de woensdag; op de 2de woensdag van de maand ons speciaal programma tijdens VESPERO 3000. Start om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

LONDERZEEL

Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: (052) 30 01 66, fax: (052) 30 53 65.

Elke dinsdagavond van 19.00 tot 21.00 uur in Hof van Winkelen, Holle Eikstraat 25, en elke vrijdagavond van 20.00 tot 22.00 uur in het cultuurhuis "Gerard Walschap" beginnerscursus.

Elke maandagavond van 20.00 tot 22.00 uur: vervolgcursus, in het cultuurhuis "Gerard Walschap".

Zondag 2 juli tot vrijdag 7 juli: Studieweek over composteren, voor iedereen die daarmee begaan is en vlot Esperanto spreekt. Wij mikken op een internationaal publiek.

OOSTENDE

La Konko

De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool "Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. Marc Cuffez, tel. 0477/58 42 11 (GSM) of bij Raymond Wylleman, tel.: (059) 50 27 08.

woensdag 10 mei: gespreksavond vanaf 19.00 uur.

maandag 15 mei: leesnamiddag van 14.00 tot 16.00 uur.

maandag 22 mei: videofilm: Zuid-Amerika door Fons Deblock en Betty Vanhee, om 20.00 uur.

woensdag 24 mei: gespreksavond

maandag 29 mei: leesnamiddag

woensdag 7 juni: einde van het werkjaar. We evalueren het Esperantocongres dat in Oostende werd georganiseerd en kiezen een nieuw bestuur.

TIENEN

La Hirundo

Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen (stadsplan op verzoek). Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero); Cseh-cursus (directe methode) van begin oktober tot begin mei (± 50 uur) in de avondschool van het Provinciaal Instituut voor Secundair Onderwijs, elke dinsdagavond van 19.00 tot 21.00 uur. (± 1,– EUR per lesuur!) De club telt een 70tal leden uit Vlaanderen en Wallonië, onder wie een aantal scouts. Om de twee jaar: weekendexcursie naar buitenlandse Esperantosprekers. Alle binnen- en buitenlandse Esperantosprekers zijn van harte welkom.

Voor alle info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: (016) 81 52 46 – Fax: (016) 81 10 96.

dinsdag 2 mei: Esperantocursus: laatste les, 24.

dinsdag 9 mei: examen.

maandag 29 mei: Ledenvergadering en maandelijkse clubavond.

maandag 26 juni: maandelijkse clubavond: Arbeidsgeneesheer E. Kusters uit Brasschaat behandelt het thema "Is werken gezond?" Een aanrader, zo vlak vóór de vakantie!

TURNHOUT

Een buitenkansje: uitstap met geleid bezoek aan de abdij van Tongerlo. Frans Schippers is een cursist in Turnhout, die ook een opleiding volgde als gids. Op 23 mei bezoeken we onder zijn leiding de abdij van Tongerlo. Voormiddag bezoek, 's middags samen eten en namiddag brouwen we er nog wat aan. Details volgen. Belangstellenden zijn welkom, desgevallend ook partners die geen Esperanto kennen. Inlichtingen bij Ivo Durwael.

ROTTERDAM

Merkurio

Wij komen samen op de eerste en derde woensdag van de maand – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Gasten zijn altijd welkom.

Amikaro

De club Amikaro komt woensdagmiddag bijeen, om de drie weken om 14.00 u. in het wijkgebouw Larenkamp, de Jaagkorf, Slinge 303. Informatie over het programma krijg je bij mevr. Quispel, tel.: 010 419 8201.

Noteer ook al:

Zaterdag 9 september 2000.

Het vredesmonument in Bergen-op-Zoom herontdekt en opnieuw ingehuldigd. Als speciale gast heeft Andrzej Pettyn, hoofdredacteur van Pola Radio (Esperantofako) zijn komst aangekondigd.

Contactadressen van Esperantoclubs in Vlaanderen en Nederland

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.

ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.

ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00.

BEVERWIJK *Stelrondo* Rob Moerbeek, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.

BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: (050) 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be

BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius-Rode, tel.: (02) 358 42 14.

DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47. E-post: gvdhorst@xs4all.nl.

DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.

DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel.: (03) 658 74 20.

DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (0570) 61 83 04.

EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.

ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.

GENK W. Minnen, Loskaaistraat 6, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 07 13.

GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.

GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel.: (050) 577 59 54. E-post: espned@esperanto.nu.

HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.

HASSELT A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 72.60.65. E-post: albert.claesen @pandora.be. – M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@ pandora.be.

HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.

'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.

HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.

HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.

KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.

KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30 E-post: piet.glorieux@ ping.be — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96.

LEUVEN *Esperanto 3000* R. Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12. E-post: r.goris@planetinternet.be

LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: (052) 30 01 66, fax: (052) 30 53 65. E-post: comite.jean. pain@skynet.be.

MIDDELBURG zie KAPELLE

OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: 0477/58 42 11 (GSM). – Raymond Wylleman, tel.: (059) 50 27 08.

PEER H. Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be

ROESELARE zie KORTRIJK

ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — *Merkurio* P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.

TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.

TIELT zie KORTRIJK

TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.

TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+ fax: (014) 45 13 29. E-post: dan.vanherpe@euronet.be

VOORBURG *Esperantogroep Voorburg,* M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel. + fax: (070) 38635 29; E-post: erasmusz @worldonline.nl.

WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando,* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.

ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00, Fax.: (03) 233 54 33.
E-post: esperanto@esperanto.be.
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
E-post: lode@fel.esperanto.be.
Esperanto-Nederland Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, Nederland. Tel.: 00 31 50 577 59 54.
E-post: espned@esperanto.nu.
Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/ Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44.
E-post: uea@inter.nl.net.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41.
Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: (071) 43 14 13.
E-post: mdel6335@euronet.be.

Bestuursleden van FEL

Flory Witdoeckt (Voorzitter), Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14; Fax: (059) 80 23 42.
E-post: flory@witdoeckt.be
Johan Van Eenoo (Ondervoorzitter), Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel./Fax: (050) 55 07 12.
E-post: dancanto@xs4all.be.
Ivo Durwael (Secretaris), Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.
E-post: ivo@fel.esperanto.be
Roland Rotsaert (Kassier), Visspaanstraat 97, 8000 Brugge. Tel.: (050) 33 00 04.
E-post: rotsaert@esperanto.be
Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14.
E-post: flory@witdoeckt.be
Eddy Raats, Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem. Tel.: (03) 289 01 61. E-post: eddy@pandora.be

La ŝtona urbo (Anna Löwenstein)

Originele literatuur in Esperanto

Bestseller van hoge kwaliteit. Wegens het grote succes reeds binnen het jaar een tweede druk.

De Romeinse veroveringen en zijn gevolgen bekeken door de ogen van een meisje: als kind opgegroeid in een agrarisch Keltisch dorp; als gevangene meegevoerd door de Romeinse legioenen; ontworteld groeiend naar volwassenheid als slavin op het Italiaanse platteland; als volwassen, vrije vrouw vechtend voor haar gezin in het stedelijke Rome.

La ŝtona urbo, Anna Löwenstein. Stafeto-serio nr. 23. 356 p. 21 cm. gebonden. Uitg.: Vlaamse Esperantobond, Antwerpen, 1999. ISBN 90 71205 77 0. Prijs: EUR 24,00 (BEF 968,–) + verzendingskosten.

Kapturnoj (Higinio García)

Originele literatuur in Esperanto

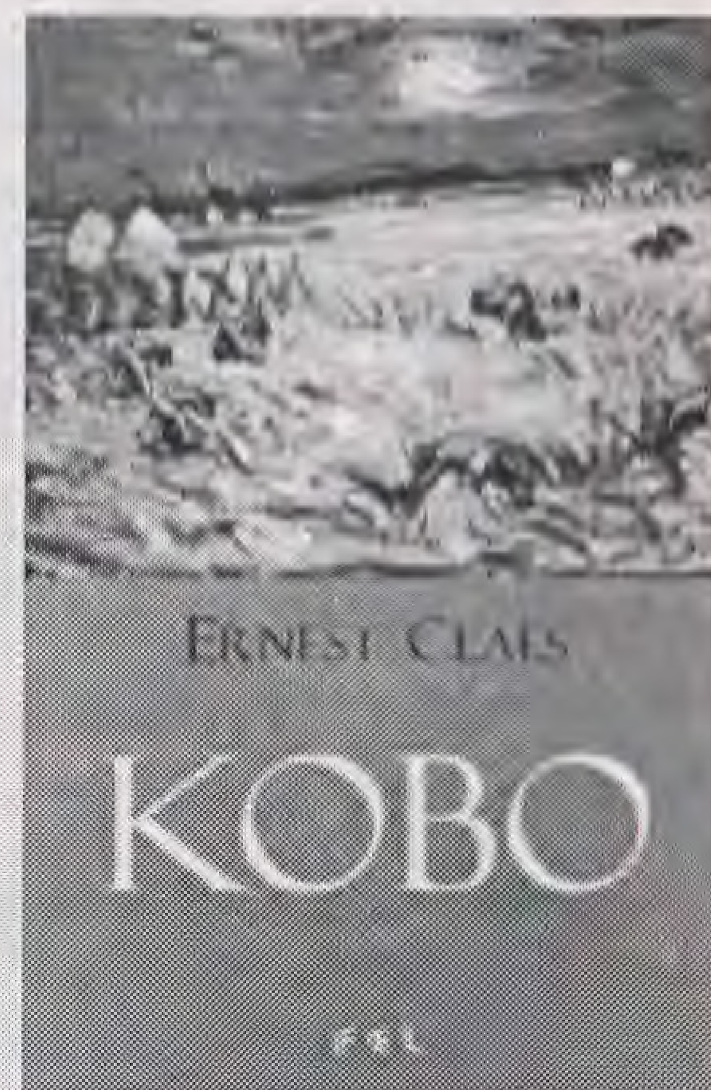
Een futuristische visie op een hoogtechnologische maatschappij in 11 kortverhalen.

Wie in mei bestelt, betaalt geen verzendingskosten.

Kapturnoj. Higinio García. Ill. 160 p. 21 cm. gebonden. Uitg.: Vlaamse Esperantobond, Antwerpen, 1999. ISBN 90 71205 82 7. Prijs: EUR 16,00 (BEF 645,–) + verzendingskosten.

Kobo (Ernest Claes)

Vertaalde literatuur in Esperanto

Van de schilder van het Kempische volksleven, Ernest Claes, nu eindelijk een Esperantovertaling.

Kobo (Kobeke), is het verhaal van de groei van een kind tot volwassene in de idyllische setting van de Kempen in het begin van de 20ste eeuw.

Ernest Claes, Kobo. Vert.: Cor Bruyns, ill. Jozef Cantré. 232 p. 21 cm. gebonden. Uitg.: Vlaamse Esperantobond, Antwerpen, 1999. ISBN 90 71205 64 9. Prijs: EUR 24,00 (BEF 968,–) + verzendingskosten.